

30.11.2020

Kesko Oyj:n lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle (HE 199/2020)

Vastuullinen toimintatapa on K-ryhmän ydinarvo. Pidämme tärkeänä hyvien kauppatapojen edistämistä elintarvikeketjussa harmonisoimalla eurooppalaista sääntelyä. K-ryhmä on jo pitkään ollut tiiviisti mukana kehittämässä eurooppalaisia itsesääntelyaloitteita elintarvikeketjun toiminnan parantamiseksi. Olemme vahvasti sitoutuneet hyvän kauppatavan periaatteiden sekä elintarvikeketjun kauppatalautakunnan suositusten noudattamiseen ruuan hankinnoissamme.

Lakiluonnoksen suurin puute on direktiiviä tiukemman kansallisen sääntelyn vaikuttavuusarviointien lähes täydellinen puuttuminen. Lisäksi nykytilan arviointiin sisältyviä, kaupan toimintapoja koskevien osuuksien lähteet ovat vanhentuneita, puutteellisia tai täysin epärelevantteja esitetyle lainsäädännölle. Esimerkiksi kirjallisia sopimuksia ei esityksen mukaan usein käytetä viljelijöiden ja kaupan välisissä sopimuksissa. Kesko tekee käytännössä aina kirjallisen sopimuksen ja kirjallisen tilausvahvistuksen.

Suomalaisen ruokaketjun sääntely-ympäristöä on kehitettävä tutkittuun tietoon perustuvilla keinoilla, joiden yhteys toivottuihin vaikutuksiin on selvä ja joiden vaikuttavuusarvioinnit ovat kattavat, erityisesti ei-toivottujen sivuvaikutusten ehkäisemiseksi. Nyt valmisteilla olevan kansallisen toimeenpanon osalta riskinä on suomalaisten yritysten tasapuolisten kilpailumahdollisuuksien heikentäminen. Kaupan alan globaali kilpailu on kireää, eikä kotimaisen kaupan alan toimijoiden – suomalaisen elintarviketeollisuuden ja maatalouden tärkeimmän kumppanin – toimintaedellytyksiä tule tarpeettomasti tiukentaa. **UTP-direktiivin kansallinen toimeenpano on perusteltua toimeenpanna minimiharmonisoinnin periaatteella.**

Yleisten huomioiden lisäksi K-ryhmä esittää seuraavat kolme ydinhavaintoa:

1. **HE:n tulee tarkastella direktiivin soveltamisalan mukaisesti koko maataloustuote- ja elintarvikeketjua.** Hallituksen esitys keskittyy nykytilan arvioinnin ja sääntelyn tarpeen perustelujen osalta lähes yksinomaan kaupan portaaseen. Tämä ei ole UTP-direktiivin soveltamisalan ja tavoitteen näkökulmasta perusteltua. Direktiivin sääntely soveltuu maataloustuote- ja elintarvikeketjun yksityisiin ja julkisiin toimijoihin kaikissa tuotanto-, jalostus-, markkinointi-, jakelu- ja vähittäismyyntivaiheissa. Kaupan alan toimijoiden sopimusten osuus suoraan maataloustoimijoiden kanssa on suhteellisesti hyvin pieni verrattuna maataloustoimijoiden sopimuksiin elintarviketeollisuuden kanssa, jonka sivuuttaminen UTP-direktiivistä poiketen jo valmisteluvaiheessa on omiaan vähentämään sääntelyn vaikuttavuutta.

2. **Kaupan omat merkit (private label) tarjoavat monille kotimaisille tavarantoimittajille mahdollisuuksia kasvuun. Omien merkkien käsittelylle yrityssalaisuuksien suojan yhteydessä ei ole perusteita.** Hallituksen esityksessä liikesalaisuuksien suojaa koskeva viittaus liikesalaisuuslakiin koskee koko maataloustuote- ja elintarvikeketjua, ja toteutustapaa voidaan pitää asianmukaisena. K-ryhmän työntekijät ovat sitoutuneet yrityssalaisuuksien suojaamiseen K Code of Conduct –toimintaohjeiston toimintaperiaatteissa, hyvän kauppataivan periaatteissa sekä sopimuksissa.

Sen sijaan kaupan omien merkkien käsittelylle liikesalaisuuksien suojan yhteydessä ei löydy perusteita direktiivistä ja se jää direktiivin tavoitteista irralliseksi. Ei myöskään voida pitää hyvän lainvalmistelutavan mukaisena perustaa kaupan omien merkkien käsittely vanhentuneeseen ja puutteelliseen selvitykseen, ja viittaus tulee siten poistaa esityksestä. Noin 80 prosenttia K-ruokakaupoissa myytävistä tuotteista on kotimaista alkuperää. Keskon omien tuotemerkkien tuotteita on valmistanut yli 200 kotimaista yritystä vuonna 2020. Kaupan omat merkit tarjoavat osaltaan kotimaisille tuottajille ja tavarantoimittajille mahdollisuuden kasvuun.

3. **Toimijoiden oikeusturva edellyttää elintarvikemarkkinavaltuutetun kelpoisuusehtona ylempää oikeustieteellistä korkeakoulututkintoa. Kelpoisuusehdon poistaminen tuli yllätyksenä ja vailla kommentointimahdollisuutta lausuntokierroksen jälkeen.** Elintarviketeollisuus ja kauppa ovat yhtä mieltä siitä, että uuden lainsäädännön ylimmän toimeenpanijan oikeustieteellinen koulutus on välttämätöntä.

COVID 19-pandemia on asettanut koko suomalaisen yhteiskunnan ja sen ruokaketjun koetteille. Vahvat kotimaiset toimijat niin alkutuotannossa, teollisuudessa kuin kaupassa ovat varmistaneet sen, että vapaaehtoiselle yhteistyölle rakennettu huoltovarmuus on taannut ruokaketjun toiminnan myös kriisitilanteessa. Kotimaisen elintarvikeketjun yhteistyö on toimivaa ja hyvät kauppataivat sekä tiivis yhteistyö ovat arkipäivää.

UTP-direktiivin kansallista täytäntöönpanoa tulisi peilata globaalin pandemian ja muuttuvan ilmaston toimintaympäristöön: kaiken lainsäädännön lähtökohtana tulisi olla taata elintarvikeketjun kotimaisten toimijoiden kansainvälisten toimijoiden kanssa tasapuolinen ja ennustettava toimintaympäristö.

K-ryhmä on vahvasti sitoutunut olemaan mukana työssä, jossa ruokaketju etsii yhdessä liiketalouslähtöisiä ratkaisuja varmistamaan suomalaisen ruoantuotannon tulevaisuuden. Jotta suomalaisen ruokaketjun kokonaisuus säilyy vahvana ja resilientinä pitkälle tulevaisuuteen, tulee UTP-direktiivi toimeenpanna minimiharmonisoinnin periaatteen mukaan.